

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

10 ноември 2016 година *

„Преюдициално запитване — Социална политика — Принципи на равно третиране и на недопускане на дискриминация въз основа на възраст — Директива 2000/78/ЕО — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Членове 2, 3 и 6 — Приложно поле — Различно третиране на основание възраст — Национално законодателство, което определя таван за данъчно приспадане на разходите за обучение след определена възраст — Достъп до професионално обучение“

По дело C-548/15,

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) с акт от 16 октомври 2015 г., постъпил в Съда на 21 октомври 2015 г., в рамките на производство по дело

J. J. de Lange

срещу

Staatssecretaris van Financiën,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: J.-C. Bonichot, изпълняващ функцията на председател на състава, Ал. Арабаджиев (докладчик) и C. G. Fernlund, съдии,

генерален адвокат: P. Mengozzi,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за нидерландското правителство, от M. Bulterman и J. Langer, в качеството на представители,
- за Ирландия, от E. Creedon, J. Quane и A. Joyce, в качеството на представители, подпомогани от D. Fennelly, barrister,
- за шведското правителство, от A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson, N. Otte Widgren, E. Karlsson и L. Swedenborg, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от D. Martin и M. van Beek, в качеството на представители,

* Език на производството: нидерландски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на принципа на недопускане на дискриминация въз основа на възраст и на член 3, параграф 1, буква в) и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н J. J. de Lange и Staatssecretaris van Financiën (държавен секретар по финансите, Нидерландия) по повод отказ на последния да му предостави право на пълно приспадане на разходите му за обучение.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно член 1 целта на Директива 2000/78 е „да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.
 - 4 Член 2 от посочената директива гласи:
 - „1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа, на който и да е от признаците, посочени в член 1.
 2. За целите на параграф 1:
 - а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1;
 - б) проява на непряка дискриминация има, когато видимо неутрална разпореда, критерий или практика биха поставили лицата от определена възраст в сравнение с други лица в неблагоприятно положение, освен ако:
 - і) тази разпореда, критерий или практика е обективно оправдана от законната си цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими [...]
- [...]“.

5 Член 3 от същата директива, озаглавен „Приложно поле“, предвижда:

„1. В границите на сферите на компетентност, поверени на [Европейския съюз], настоящата директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с:

[...]

б) достъп до всички видове и до всички нива на професионална ориентация, професионална квалификация, висше професионално обучение и професионална преквалификация, включително придобиване на практически опит;

в) условия за наемане и условия на труд, включително условията за уволнение и заплащане;

[...]“.

6 Член 6 от Директива 2000/78 гласи:

„1. Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява дискриминация, ако в контекста на национално право, те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;

[...]“.

7 Член 16 от Директива 2000/78, озаглавен „Спазване“, гласи:

„Държавите членки вземат необходими мерки, за да гарантират, че

а) всички закони, подзаконови актове и административни разпоредби, противоречащи на принципа за равно третиране, са отменени;

[...]“.

Нидерландското право

8 Член 6.30 от wet inkomstenbelasting 2001 (Закон от 2001 г. за облагане на доходите) в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Законът за облагане на доходите“), предвижда:

„1. Разходите за обучение могат да бъдат приспадани от данъците, ако надхвърлят общ размер от 500 EUR, като извън обичайния период за образование могат да се приспадат само до общ размер на не повече от 15 000 EUR.

[...]

3. Обичайният период за образование е посочен от данъчнозадълженото лице период, не по-дълъг от 16 календарни тримесечия, в който след навършване на 18 години, но преди навършване на 30 години данъчнозадълженото лице използва по-голямата част от времето, през което може да работи, за образование при пълна учебна заетост в такъв обем, че е невъзможно наред с обучението да работи на пълно работно време“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 9 През 2008 г., тоест на 32 години, г-н De Lange започва обучение за транспортен пилот. В декларацията за данък върху доходите и социалноосигурителни вноски за 2009 г. той посочва за приспадане с оглед на личността сумата от 44 057 EUR, съответстваща на разходите за това обучение.
- 10 От акта за преюдициално запитване е видно, че разглежданата в главното производство нормативна уредба позволява при определени условия на лицата, ненавършили 30 години, да приспадат напълно разходите за професионално обучение от облагаемите си доходи. Това право на приспадане обаче е ограничено до сумата от 15 000 EUR за лицата, които са навършили тази възраст.
- 11 Поради това на основание член 6.30 от Закона за облагане на доходите нидерландската данъчна администрация признава право на приспадане с фиксиран размер само до 15 000 EUR.
- 12 След като подадената от г-н De Lange жалба срещу това решение е отхвърлена от първата и въззивната инстанция, той подава касационна жалба пред запитващата юрисдикция.
- 13 Тази юрисдикция поставя въпроса за приложимостта на Директива 2000/78 и на принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст, към данъчен режим за приспадане на разходите за обучение. При необходимост тя иска да установи дали различното третиране, до което води такъв режим и което се състои в предоставяне или не на право на пълно приспадане въз основа по-специално на критерия за възраст, може да бъде обосновано.
- 14 При тези обстоятелства Hoge Raad der Nederlanden (Върховният съд на Нидерландия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
„1) Трябва ли член 3 от Директива 2000/78 да се тълкува в смисъл, че се прилага към прието в данъчна правна уредба данъчно облекчение, въз основа на което при определени условия от облагаемите доходи могат да се приспадат разходите за обучение?

При отрицателен отговор на първия преюдициален въпрос:

- 2) Трябва ли принципът на недопускане на дискриминация, основана на възраст, като общ принцип на правото на Съюза да се прилага към данъчно облекчение, въз основа на което може да се извърши данъчно приспадане на разходите за обучение само при определени условия, и тогава, когато това облекчение не попада в материалния обхват на Директива 2000/78 и с този режим не се прилага правото на Съюза?

При утвърдителен отговор на първия или втория въпрос:

- 3) а) Могат ли различия в третирането, които не са в съответствие с принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст, като основен принцип на правото на Съюза, да се обосновават с установените в член 6 от Директива 2000/78 условия?
б) При отрицателен отговор: какви са критериите при прилагането на този принцип или за обосноваването на разграничаване според възрастта?

- 4) а) Трябва ли член 6 от Директива 2000/78 и/или принципът на недопускане на дискриминация, основана на възраст, да се тълкуват в смисъл, че различното третиране, основано на възраст, може да бъде обосновано, когато причината за това се отнася само до част от случаите, които се обхващат от посоченото разграничение?
- б) Може ли разграничение според възрастта да се обоснове от становището на законодателя, че след достигането на определена възраст не е необходимо да се предоставя данъчно облекчение, тъй като лицето, което иска то да му бъде предоставено, е „лично отговорно [финансово]“ за постигането на преследваната с данъчното облекчение цел?“.

Съображения на Съда

По първия въпрос

- 15 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 3, параграф 1, буква б) от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, съгласно който данъчното третиране на разходите за професионално обучение, направени от дадено лице, се различава в зависимост от неговата възраст, попада в материалния обхват на тази директива.
- 16 В самото начало следва да се припомни, че според постоянната практика на Съда, както от заглавието и съображенията, така и от съдържанието и целта на Директива 2000/78 е видно, че тя е предназначена да установи обща рамка, за да се осигури на всяко лице равно третиране „в областта на заетостта и професиите“, като му се предостави ефикасна защита срещу дискриминацията, основана на някой от признаците, упоменати в член 1 от нея, сред които е възрастта (решения от 26 септември 2013 г., *Dansk Jurist- og Økonomforbund*, C-546/11, EU:C:2013:603, т. 23 и цитираната съдебна практика и от 2 юни 2016 г., *C*, C-122/15, EU:C:2016:391, т. 19).
- 17 В частност член 3, параграф 1, буква б) от Директива 2000/78 предвижда по-специално, че директивата се прилага в границите на сферите на компетентност, поверени на Съюза, към всички лица, що се отнася до достъпа до всички видове и до всички нива на професионална ориентация, професионална квалификация, висше професионално обучение и професионална преквалификация, включително придобиване на практически опит.
- 18 В това отношение, както изтъква запитващата юрисдикция, следва да се отбележи, че макар наличието и обхватът на право на приспадане като предвиденото в член 6.30 от Закона за облагане на доходите да не обуславя само по себе си достъпа до професионално обучение, това не променя факта, че произтичащите от него финансови последици могат да окажат влияние върху ефективния достъп до такова обучение.
- 19 Според нидерландското правителство разглежданото в главното производство данъчно предимство цели да улесни достъпа на младите хора до образование и да подобри положението им на пазара на труда. Правото на приспадане, предвидено в член 6.30 от Закона за облагане на доходите, всъщност цели да подпомогне младите хора, като през определен обичаен период на образование им предостави данъчни облекчения, позволяващи им да провеждат по-лесно обучението си през този период и по този начин да придобият стабилно положение на пазара на труда.
- 20 При тези условия може да се приеме, че данъчен режим като разглеждания в спора по главното производство се отнася до достъпа до професионално обучение по смисъла на член 3, параграф 1, буква б) от Директива 2000/78.

- 21 Следователно, и с оглед на член 16, буква а) от Директива 2000/78, съгласно който държавите членки следва да вземат необходими мерки, за да бъдат отменени всички закони, подзаконови актове и административни разпоредби, противоречащи на принципа на равно третиране, член 3, параграф 1, буква б) от тази директива трябва да се тълкува в смисъл, че се отнася и до данъчна разпоредба като разглежданата в главното производство, приета с цел да улесни достъпа до образование на младите хора, а оттам и да подобри положението им на пазара на труда (вж. по аналогия решение от 21 юли 2005 г., Vergani, C-207/04, ECLI:EU:C:2005:495, т. 26).
- 22 От изложеното по-горе следва, че член 3, параграф 1, буква б) от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, съгласно който данъчното третиране на разходите за професионално обучение, направени от дадено лице, се различава в зависимост от неговата възраст, попада в материалния обхват на тази директива, доколкото той има за цел да улесни достъпа до образование на младите хора.

По втория въпрос

- 23 С оглед на отговора на първия въпрос не следва да се отговаря на втория въпрос, който се поставя, ако Съдът приеме, че Директива 2000/78 не се прилага към спора по главното производство.

По третия и четвъртия въпрос

- 24 С третия и четвъртия въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, който позволява на лица, ненавършили 30 години, при определени условия да приспадат напълно разходите за професионално обучение от облагаемите си доходи, докато това право на приспадане е ограничено за лицата, навършили тази възраст.
- 25 В съответствие с тази разпоредба следва да се прецени дали съществуващата разлика в третирането, основана на възрастта на лицата, които се обучават, е обективно и обосновано оправдана от законосъобразна цел, дали средствата за постигането ѝ са подходящи и дали не надхвърлят необходимото за постигането на преследваната от националния законодател цел.
- 26 Член 6, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 освен това предвижда, че такива разлики в третирането могат по-специално да включват създаване на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита.
- 27 Ето защо следва да се приеме, че целта да се подобри положението на младите хора на пазара на труда с оглед да се насърчи тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита, може да се счита за законосъобразна по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78.
- 28 При това положение следва да се провери дали средствата, използвани за постигането на тази цел, са подходящи и необходими.
- 29 На първо място, що се отнася до подходящия характер на режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, безспорно е, че такъв режим може да подобри положението на младите хора на пазара на труда, доколкото за тях той стимулира професионалното обучение. Все пак националната юрисдикция трябва да провери дали това наистина е така.

- 30 На второ място, запитващата юрисдикция поставя въпроса за необходимия характер на спорния режим на данъчно облагане.
- 31 В това отношение нидерландското правителство отбелязва, че макар този режим да запазва единствено за лицата под 30 години правото на пълно приспадане на разходите им за обучение от облагаемия им доход, лицата над 30 години все пак не са ошетени прекомерно от него. Всъщност последните всяка година имат право на приспадане на разходи за обучение до 15 000 EUR, независимо от това дали направените разходи се отнасят до първа или до следваща степен на образование.
- 32 Нидерландското правителство добавя, че това право на приспадане може да се упражни без ограничение във времето, докато за лицата под 30 години възможността да приспадат напълно разходите си за обучение, е ограничена до обичайния период на обучение от шестнадесет календарни тримесечия. На последно място посоченото правителство подчертава, че разходите за обучение средно са в размер на 15 000 EUR на година.
- 33 На последно място, що се отнася до въпроса дали е оправдано лицата над 30 години да нямат право на пълно приспадане на разходите за обучение, нидерландското правителство посочва, че тези лица като цяло са имали възможност за предходно обучение и са упражнявали професионална дейност, така че се намират в по-добро финансово положение от това на младите хора, които скоро са излезли от училищната система, и тези лица могат поне частично да поемат финансовата тежест на ново обучение.
- 34 С оглед на широкото право на преценка, признато на държавите членки и социалните партньори в областта на социалната политика и политиката по заетостта, не се установява, че държава членка, която приема режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, надхвърля необходимото за постигането на преследваната цел да се подобри положението на младите хора на пазара на труда.
- 35 С оглед на изложените по-горе съображения на третия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, който дава възможност на лицата, ненавършили 30 години, при определени условия да приспадат напълно разходите за професионално обучение от облагаемия си доход, докато това право на приспадане е ограничено за лицата, навършили посочената възраст, ако, от една страна, този режим е обективно и обосновано оправдан от законосъобразна цел, свързана с политиката на заетостта и трудовия пазар, а от друга страна, средствата за постигането на тази цел са подходящи и необходими. Запитващата юрисдикция следва да провери дали такъв е случаят по делото в главното производство.

По съдебните разноски

- 36 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

- 1) Член 3, параграф 1, буква б) от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкува в смисъл, че режим на данъчно облагане като**

разглеждания в главното производство, съгласно който данъчното третиране на разходите за професионално обучение, направени от дадено лице, се различава в зависимост от неговата възраст, попада в материалния обхват на тази директива, доколкото той има за цел да улесни достъпа до образование на младите хора.

- 2) Член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска режим на данъчно облагане като разглеждания в главното производство, който дава възможност на лицата, ненавършили 30 години, при определени условия да приспадат напълно разходите за професионално обучение от облагаемия си доход, докато това право на приспадане е ограничено за лицата, навършили посочената възраст, ако, от една страна, този режим е обективно и обосновано оправдан от законосъобразна цел, свързана с политиката на заетостта и трудовия пазар, а от друга страна, средствата за постигането на тази цел са подходящи и необходими. Запитващата юрисдикция следва да провери дали такъв е случаят по делото в главното производство.

Подписи